

شهید خوش‌غیرت در قاب یک روایت

حسن مجیدیان
 نویسنده

«ط است از بهنام حشمدار که به نوعی در آن مقطع زمانی دوست و مربی علی خلیلی بوده است. تلاش نویسنده در جای جای خاطرات، ترسیم سیر رو به رشد علی در خلال مجاهدت‌ها و ارائه تصویری روشن از سلوک دگرگونه او پس از ماجرای جراحات است. کتاب اساساً مختص فعالان جبهه انقلاب در سنگر تعلیم و تربیت است. الگویی مناسب برای آنها که دغدغه بچه‌های مردم را دارند برای هیاتی‌ها و بسیجی‌ها و اهالی انقلاب.

«تنها برای لب‌خند» که برآمده از دغدغه چندین ساله نویسنده است، خودش حکایت جالبی از عنایت و توجه شهید به این کتاب دارد که در صفحات کتاب مذکور شده است. اهتمام عجیب و غریب به روضه اهل بیت علیهم‌السلام به‌ویژه نوعی از شیدایی و حب به مادر شهیدان حضرت زهرا سلاما... علیها، خدمت بی‌منت در هیأت بویژه پرداختن به کارهای پایین‌تر و بی‌مشتی و عهده‌داری کارهای روی زمین مانده، لطف و عنایت و خاکساری ویژه به مادر، تحمل و صبر بر جراحات و نقاقت و سختی درمان و محرومیت از تحصیل و تفریح و تغذیه، بدون چشمداشت حقیقی، عشق و علاقه ناب به امام رضای مهربان، شوخ‌طبعی و شلوغ‌کاری‌های بامزه، ایثار و بذل مال و... بسیاری از این دست فضایل که در خاطرات شهید به خوبی و سادگی روایت شده را اضافه کنید به عفو قاتل و اغماض از آن جوان خطاکار و در نهایت طلب شهادت و آمادگی برای رفتن و دل‌کندن از دنیا. همه اینها تکه‌هایی خواندنی است از حیات جهادی و عروج عارفانه مربی مجاهد و شهید خوش‌غیرت و شهید ناموس، شهید علی خلیلی بزرگ.

کتاب دلنشین و بی‌ادعاست. نویسنده دنبال خلق اثر جذابی نبوده اما جذاب درآمده. حتی جاهایی حالت خطابه دارد که برآمده از روحیه سخنوری این طلبه عزیز است. او تلاش کرده ضمن روایت علی خلیلی، اهمیت پرداختن به نسل نوجوان و درگیر شدن با مسائل آنان و راه‌اندازی تشکیلات و جریانی برای تربیت این نسل را به این و آن گوشزد کند.

بی‌شک دغدغه شهید عزیز هم همین بوده و حتی داستان محرومیت او در شب نیمه شعبان، حین رساندن دو دانش‌آموز به منازلشان اتفاق افتاده. علی خلیلی عمر کوتاهش را وقف بچه‌های مردم کرد. جانش را برای ناموس این کشور هدیه داد.

او دنبال مزد و مطالبه نبود. برای لب‌خند رضایت آقا جلورفت و درد و رنج دشنه را دو سال رنجورانه و صبورانه تحمل کرد و آسمانی شد.

رضوان خدا بر او که بی‌تاب رفتن بود. کتاب، ارزش خواندن و دنبال کردن و تبلیغ و نمایاندن و سر دست گرفتن دارد. برای کتاب زحمت فراوانی کشیده شده است. درود بر هنر، قلم و همت نویسنده. امیدوارم دیده و خوانده و فراگیر شود. □

در جلسه نقد و بررسی کتاب‌های «حاج آقا روح...» و «آقا روح...» عنوان شد؛

تعداد زیاد منابع، نقطه قوت کتاب است

کند. موگویی در بخش دیگری از صحبت‌هایش به روایت اختلافات امام با افراد و برخی جریانات در کتاب اشاره کرد و گفت: شما شواهد این اختلافات را آوردید و خواننده متوجه می‌شود مثلاً بین امام و فداییان اسلام یا فلان عالم دینی اختلافاتی وجود دارد. اما به اندیشه‌ای که باعث این اختلافات شده است، کمتر پرداخته‌اید؛ در حالی که خواننده می‌خواهد جمع‌بندی شما را ببیند. بنابراین می‌شود حجم برخی نقل قول‌ها کم و در عوض به جنبه تحلیلی کتاب افزوده شود.

قسمت‌هایی از کتاب را به راحتی حذف کنید نقد دیگر موگویی به کتاب این بود که امام در این کتاب آن طور که باید شخصیت‌پردازی نشده است. وی همچنین گفت گاهی کتاب برای توضیح زمانه و جریانات به توضیحات زیادی درباره آنها پرداخته است و حال آن‌که این‌گونه توضیحات می‌توانست کمتر شود تا خواننده همچنان روی خط اصلی کار که تمرکز بر امام است، به لحاظ ذهنی مستقر بماند. موگویی به عنوان یک راهکار برای راحت شدن از محتواهایی که محصول تتبع نویسنده بوده اما به دلیل علاقه به تفصیل و اتقان نتوانسته است آنها را کنار بگذارد، پیشنهاد کرد در تدوین نهایی کتاب، همانند اتکای کارگردان به تدوینگر که در مدت کوتاهی حجم زیادی از راش‌ها را حذف می‌کند، در پرداخت نهایی کتاب هم از افرادی استفاده شود که با توجه به تمام جوانب بتوانند قسمت‌هایی از مطالب را به راحتی حذف کنند و این‌گونه انسجام موضوعی کتاب و تمرکز بر خط اصلی بیشتر شود.

جمع‌بندی باعث تطویل و تفصیل می‌شود در پایان هم محمد طلایی با اشاره به نکته‌آقای موگویی درباره ضرورت آوردن اندیشه سیاسی پشت صحنه برخی اختلافات گفتند: ارائه جمع‌بندی نهایی درباره منشأ اختلافات وقتی در یک متن تاریخی هستی چندان ساده نیست؛ زیرا خود این وادی هم یک وادی تفصیلی و پیچیده است و خود اندیشه‌های افراد دست‌کم حسب مواقف خاص زمانی فراز و فرود دارد و خود جمع‌بندی درباره این اندیشه و در وهله بعد، این‌که فلان مسأله تاریخی به این اندیشه بازمی‌گردد باعث تطویل و تفصیل بسیار می‌شود. ایشان البته اشاره کرد، علاوه بر پروژه تدوین تاریخ حیات رهبران انقلاب و روایت حوادث انقلاب از این زاویه که موجب شکل‌گیری این ۱۴ مجلد خواهد شد، حکایت این روایت‌های تاریخی در قامت سیره‌های عملی رهبران انقلاب سپس بیان منطق کنش‌های ایشان در پروژه‌ای دیگر در پژوهشکده بررسی خواهد شد و این بخش می‌تواند توصیه آقای موگویی را برآورده سازد.

نویسنده کتاب «حاج آقا حسین قمی» در نقد دیگری به کتاب بیان کرد: در حالی که ما منابع و اسناد دست‌اول را در اختیار داریم، باید تا جای ممکن از اسناد و منابع درجه‌اول استفاده شود؛ ولی در کتاب از منابع درجه‌چندم و روایات پسینی استفاده شده است.

دقت در استفاده از واژگان مختاری اصفهانی اضافه کرد: نویسنده در نگارش باید بی‌طرفی را لحاظ کند و از واژگان ارزشی استفاده نکند؛ موضوع امام خمینی (ره) موضوعی است که برای همه افراد با هر گرایش سیاسی می‌تواند جذاب باشد؛ بنابراین سبک نگارش باید طوری باشد که انقلابی و غیرانقلابی بتوانند کتاب را بخوانند. ما باید افراد بیشتری را جذب کنیم و برای برآورده شدن این منظور حتی در استفاده از واژگان باید دقت داشته باشیم. نویسنده کتاب «فقیه اصلاحگر» همچنین بیان کرد مناسب بود در این کتاب‌ها به ترسیم فضای قم بیشتر توجه می‌شد؛ باید تحلیل می‌شد وقتی امام از خمین می‌آید و به قم می‌رسد با چه فضایی مواجه شده‌اند.

حجم زیاد منابع، نقطه قوت کتاب است جواد موگویی، مستندساز، نویسنده و پژوهشگر تاریخ انقلاب، بیان کرد از روایت‌های پسینی باید با راستی‌آزمایی استفاده شود. وی کتاب‌های منتشرشده از مجموعه «حیات روح خدا» را از جهت آوردن نقل قول‌های مستقیم، شبیه کتاب «اسرار آیت» که خود مؤلفش بوده است، دانست. موگویی در همین زمینه گفت: این‌گونه نقل قول آوردن باعث می‌شود برداشت شود شما (خطاب به باقری) نویسنده کتاب نیستید و صرفاً تدوینگر آن هستید و حال آن‌که من درک می‌کنم این کار را شما به نیت اتقان بیشتر انجام داده‌اید. موگویی البته حجم زیاد منابع و فیش‌ها را از این نظر نقطه قوت کتاب دانست که می‌تواند برای پژوهشگران مورد استفاده مستقیم قرار گیرد؛ اما در عین حال گفت: ای کاش به منابع موجود تاریخ شفاهی دفتر حفظ و نشر آثار امام خمینی (ره) هم مراجعه می‌کردید.

نویسنده کتاب «خون دل» با تبیین اهمیت استفاده از منابع تاریخ اضافه کرد: گاهی این منابع، به دلایلی هنوز منتشر نشده است و گاهی هم با این‌که منتشر شده اما کامل منتشر نشده است و شاید نبود برخی دسترسی‌ها این کار را دشوار

نشست رونمایی و نقد کتاب‌های «حاج آقا روح...» و «آقا روح...» از مجموعه کتاب‌های «حیات روح خدا» در کتابفروشی نشر بین‌الملل در میدان فلسطین برگزار شد. این کتاب‌ها قرار است در ۱۴ جلد و توسط نویسندگان متعدد به اهتمام پژوهشکده تبلیغ و مطالعات اسلامی باقرالعلوم علیه‌السلام توسط شرکت چاپ و نشر بین‌الملل منتشر شود. در این جلسه اعضای پژوهشکده باقرالعلوم، نویسنده کتاب، کارشناسان تاریخ و اعضای انتشارات بین‌الملل حضور داشتند.

نوع کنشگری امام خمینی (ره) در ابتدای جلسه، محمد طلایی مدیر گروه مطالعات تاریخی پژوهشکده باقرالعلوم، گفت: این پروژه براساس یک دغدغه کاربردی اجرا شد. افرادی از قشر فرهیخته همچون دانشجویان و طلاب جوان و کنشگر خواستاریک تصویر جامع از تاریخ انقلاب بودند تا بتوانند تحلیل درستی از مسائل داشته باشند. بنابراین ما در این مجموعه کتاب‌ها سعی کردیم خواننده بتواند حوادث را کنار هم قرار بدهد و نوع کنشگری امام خمینی (ره) را دریابد. سیاست ما این بود که زیاد وارد تحلیل نشویم. مخاطب کتاب افراد متخصص تاریخ نیستند؛ بلکه کسانی هستند که قصد آشنایی با زمینه و زمانه امام خمینی (ره) را دارند و این کتاب‌ها مطالب را در اختیار آنان قرار می‌دهد. طلایی افزود: برای اتقان کتاب خیلی تلاش شد، تا جایی که جلد اول کتاب سه بار مورد بازبینی قرار گرفت.

برای کسی که می‌خواهد در مورد امام فیلم بسازد یا رمان بنویسد نویسنده در ادامه جلسه، حجت‌الاسلام حمیدرضا باقری، نویسنده مجلدات اول و دوم «حیات روح خدا» گفت: ما فکر می‌کنیم دغدغه‌هایی که ما برای نگارش این کتاب‌ها داشتیم تا حدی برآورده شد. یک دغدغه این بود اگر کسی بخواهد در مورد امام پژوهش کند یا فیلم بسازد یا رمان بنویسد، با اثری جامع مواجه باشد که هم منظم و هم دارای زمان‌بندی است؛ دغدغه دیگر هم این بود اثر تولید شده وجوه مختلف شخصیتی امام را در بر بگیرد.

نقل قول‌های مستقیم و طولانی رضا مختاری اصفهانی، پژوهشگر تاریخ معاصر در نقد کتاب گفت: با این‌که در فضای حوزوی و میراث علمی آن، هم نقد راوی و هم نقد روایت دانشی شناخته شده است و حتی نسبت به فضای نوین از این جهت متقدم‌تر است؛ اما متأسفانه در برخی کتاب‌های تاریخی که توسط حوزویان منتشر می‌شود، زیاد به نقد روایت‌ها پرداخته نمی‌شود و روایات را بدون پالایش پشت هم می‌آورند

و در کتاب حاضر هم تا حدی این مسأله وجود دارد. او در ادامه بیان کرد: زندگی‌نامه‌نویسی نوعی از نگارش تاریخ است که در آن به قلم پرداخت شده نویسنده نیاز است. در این کتاب ما شاهد نقل قول‌های مستقیم و طولانی هستیم؛ در حالی که قلم نویسنده باید بیشتر در کتاب حضور داشته باشد. نقل قول‌های موجود در کتاب، به شاکله متن ضربه می‌زند و آن را دچار نوسان می‌کند.

